

Overweging voor 19 oktober 2025 Lucas 18-1-8 De onrechtvaardige rechter en de weduwe.

In de voorbereiding op deze zondag las ik over het klimaatcongres in Rome.

Ruim een maand voor de VN-klimaattop straks in Brazilië, hield het Vaticaan een eigen klimaatcongres. Toespraken van de paus en ook van Arnold Schwarzenegger trokken de aandacht. Schwarzenegger is republikein én hij zet zich volop in voor een ecologisch gebruik van de wereld. Goed om te lezen dat niet iedere republikein is als de president. Paus Leo XIV wees op de gevolgen van klimaatverandering: zoals droogte, overstromingen en voedselonzekerheid. Dit treft vooral de armste bevolkingsgroepen. De Paus zei: Klimaatbeleid gaat daarom ook over rechtvaardigheid en solidariteit.

Het nieuws vertelt over voor- en tegenstanders van klimaatbeleid en dat illustreert de tijd waarin we leven. De voorstanders zijn bezig met wat 'goed' en vooral 'verantwoord' leven is met oog op wat zij voor de aarde kunnen betekenen. Zij willen hun behoefte afstemmen op wat de aarde kan geven. Zodat nog vele generaties kunnen volgen.

De tegenstanders kijken vooral hoe je mét techniek de aarde juist aan hun behoefte kan laten voldoen. Verhalen over de opwarming of de uitputting van de aarde worden niet zelden afgedaan met: 'daar zullen ze vast wel weer wat voor uitvinden'. En het consumptie gebruik gaat door. Tussen deze twee uitersten zitten -denk ik- de meeste mensen. Ik tenminste wel. Je probeert zo veel mogelijk duurzame energie te verbruiken, je hebzucht in te tomen, vaker de kringloopzaken te bezoeken, en zoveel mogelijk onbespoten bloemen en biologisch te eten. En daarbij weet je dat dit niet genoeg is om de klimaatcrisis af te wenden.

Dit alles kleurde hoe ik de lezing van vanmorgen las. Het werd mijn context. Dus vanmorgen krijgt u een voorbeeld van contextuele theologie: hoe komt het bijbelverhaal bij mij over met deze achtergrond, met de problemen die ik nu ervaar.

We hoorden het verhaal dat Jezus vertelt over de onrechtvaardige rechter, of misschien beter het verhaal van de zeurende weduwe. De weduwe die zolang aandringt totdat de rechter haar eindelijk recht doet.

De vergelijking met de ouders van de toeslagaffaire komt al snel naar boven. Of met de Groningers met hun kapotte huizen en de vele beloften. En de vele anderen die zich niet gehoord voelen. Zelfs een onrechtvaardige rechter kan overstag gaan. Houd vol, eens zal jou mogelijk ook recht gedaan worden. Vertelt Jezus daarom dit verhaal? Om te laten zien dat de aanhouder wint? Of dat God géén onrechtvaardige rechter is? Of, zoals het verhaal begint, om de noodzaak te blijven bidden? En hoe moeten we dat bidden dan opvatten?

Dan die laatste zin: "Maar als de Mensenzoon komt, zal hij dan geloof vinden op aarde?"

Om vooral die laatste zin beter te kunnen begrijpen, helpt het stukje dat hiervoor staat.

In de doorgaande lezing is dit stuk overgeslagen, maar ik denk dat het er wel bij hoort. Ook al is het niet zo vrolijk. Het begint met een gewone vraag van de Farizeeërs: Wanneer komt dat koninkrijk van God eens. Jezus antwoordt dat het koninkrijk niet is aan te wijzen: hier is het of daar is het. Maar zegt Jezus, weet wel: het koninkrijk van God ligt binnen je bereik. Of zoals in de Herziene Statenvertaling staat: "Het koninkrijk van God is binnen in u". Dan richt Jezus zich tot de leerlingen en vertelt over de komst van de Mensenzoon en zegt dat de leerlingen dat niet mee zullen maken.

De komst van de Mensenzoon vind ik moeilijk, ik kan mij daar weinig bij voorstellen. Het is misschien ook niet voor te stellen. Maar Jezus vertelt er wel iets over. Jezus maakt een vergelijking met de tijd van Noach en de zondvloed: iedereen deed wat ze fijn vonden en toen kwam het water ophoog. En met de tijd van Lot in Sodom met de regen van vuur en zwavel. Net als toen zullen de mensen erdoor overvallen worden. Wie dan zijn leven probeert veilig te stellen zal het verliezen, maar wie het verliest zal het behouden. Het stuk eindigt met die twee verschrikkelijke voorbeelden: twee mensen in een bed, de een wordt meegenomen, de ander achtergelaten. Twee vrouwen, samen aan het malen: een wordt meegenomen, de ander achtergelaten.

Ik heb dit altijd vreselijke teksten gevonden die ik nooit kon rijmen met een liefdevolle God. En dan werd het ook vaak uitgelegd als de scheiding tussen wel en niet gelovige mensen.

Maar met alle natuurrampen die we zien, wordt er geen onderscheid gemaakt wie er mee gesleurd wordt door een tsunami, een aardverschuiving of een orkaan. Ook oorlogsbeelden roepen deze willekeur op. Gaat het hier wel om een scheiding tussen 'goede' en 'slechte' mensen of kunnen we het misschien ook zien als de wreedheid van het leven zoals we dat zo duidelijk bij het natuurgeweld zien? We hebben steeds vaker met extreme weersomstandigheden te maken. Het is alsof de aarde reageert op ons gedrag. En veel wetenschappers beamen dit.

Een aarde die reageert op de hebzucht en arrogantie van ons mensen. Zou dan misschien -als we naar het verhaal van de weduwe kijken- de weduwe ook symbool kunnen staan voor de aarde?

De aarde waaraan geen recht wordt gedaan? De aarde die als voedselbron mag dienen, als bestaansbron, maar steeds meer gebruikt wordt voor hebzucht, om grote winsten eruit te halen. Met onderdrukking van mensen als gevolg. Zelfs voor de klimaatop in Brazilië worden bossen gekapt die de voedselbron zijn van de plaatselijke bewoners.

Maar ... als de aarde staat voor de weduwe ...zijn wij dan die rechter die zich nergens wat van aantrekt? Zijn wij dan die rechter door de aarde onrecht aan te doen? Omdat we ons toe-eigenen wat niet van ons is, wat we alleen mogen gebruiken? De weduwe kwam steeds weer naar de rechter toe en zei: doe mij recht.

Als je zo naar de aarde en ons gedrag kijkt, kun je dan nog hoop hebben? Durf je dan nog te blijven hopen op een rechter die toch toegeeft? Al is het maar omdat hij dacht "straks slaat zij mij nog..."

Durven we te geloven dat wij de aarde weer recht gaan doen?

Misschien hebben we daar wel de vasthoudendheid voor nodig waar Jezus op doelt. Vasthoudend bidden. En dan zie ik bidden niet alleen als gevouwen handen maar ook als een levenshouding.

Blijven vasthouden aan wat je gelooft, aan waar je hoop op is gevestigd, je geloof in is gegrond. Ik denk dat dat kan als we blijven vasthouden aan die werkelijkheid van het koninkrijk van God. Dat in ons is, binnen ons bereik is. Zal Jezus dat bedoelen als hij zegt: "Maar als de Mensenzoon komt, zal hij dan geloof vinden op aarde?" Kunnen we het volhouden?

Ik kan dat niet alleen, ik heb daar anderen, jullie voor nodig. We hebben elkaar daarbij nodig. Mensen die gefocust zijn op datzelfde koninkrijk, die dit koninkrijk met zich meedragen. Mensen in de kerk, en even zo goed mensen buiten de kerk.

Ik voelde het twee weken geleden, toen we met maar liefst 250.000 mensen Amsterdam rood kleurden. Zo enorm veel mensen op de been om op te komen tegen onrecht. En niet onrecht wat óns wordt aangedaan, maar onrecht wat ánderen wordt aangedaan. En dat ene bordje waarop stond: we zijn met meer. Want in gedachte waren veel van jullie erbij.

Ik voel het omdat wij groene kerk zijn. Misschien heeft u gisteren in Amersfoort de kerkklokken gehoord. Bij veel groene kerken luidden gisteren de klokken om 11:55 uur. Ja, inderdaad om vijf voor twaalf. De klokken luidden om aandacht te vragen voor het klimaat. Ook als we gaan stemmen over 10 dagen.

Zullen we de stijging van de zeespiegel hiermee kunnen tegengaan? Ik moet dan denken aan de druppel van Cees Otte. We zijn als een druppel in de grote oceaan. Opgeslokt en niet meer herkenbaar, maar tegelijk ook: de oceaan bestaat door de druppels. Iedere druppel doet mee. Hoop krijg ik ook door de woorden uit de psalm waar dit koninkrijk zo mooi wordt beschreven. We hoorden het net. Zijn glorie komt wonen in ons land,

Trouw en waarheid omhelzen elkaar. Recht en vrede begroeten elkaar met een kus,

Uit de aarde bloeit de waarheid op. Het recht ziet uit de hemel toe.

Ik wil eindigen met een filmpje. In de Rondon staat een interview met Matthijs Schouten - misschien heeft u het gelezen. Hij vertelt dat het hoog tijd is om op te komen voor het behoud van de aarde. Maar zegt hij, kennis zet ons niet in beweging. We zetten ons pas in voor het behoud van de aarde als we voelen, ervaren wat de aarde voor ons betekent. Dat doet veel meer dan het horen en het weten.